

349

ZÁKON

ze dne 8. prosince 1999

o veřejném ochránci práv a o ochránci práv dětí

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ**OBEČNÁ USTANOVENÍ****§ 1**

Tento zákon upravuje postavení, působnost a podmínky činnosti veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí při ochraně a prosazování základních práv a svobod a prosazování principů dobré správy.

§ 1a**(1) Veřejný ochránce práv**

- a) plní úkoly v oblasti ochrany a prosazování základních práv a svobod podle § 21a,
- b) působí k ochraně před jednáním orgánů veřejné moci uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností,
- c) působí k ochraně osob omezených na svobodě orgánem veřejné moci nebo v důsledku závislosti na poskytované péči před mučením, krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením,
- d) sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody, na který má navázat trest vyhoštění,
- e) plní úkoly monitorovacího mechanismu v souvislosti s prvotním prověřováním cizinců a azylovým řízením na hranicích podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356¹²⁾ a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348¹³⁾,
- f) vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochranu před diskriminací,
- g) vykonává působnost ve věcech práva na volný pohyb občanů Evropské unie a občanů států, které jsou smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, a jejich rodinných příslušníků (dále jen „občané Evropské unie“) podle přímo použitelného předpisu Evropské unie upravujícího volný pohyb pracovníků¹⁾ a

- h) plní úkoly v oblasti ochrany práv osob se zdravotním postižením vyplývajících z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením²⁾ a dalších mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu České republiky.

(2) Ochránce práv dětí

- a) plní úkoly v oblasti ochrany práv dítěte vyplývajících z Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu České republiky, a
- b) působí k ochraně před jednáním orgánů veřejné moci uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností v případech, kdy může být na svých právech dotčeno dítě.

§ 1b

- (1) Působnost veřejného ochránce práv podle § 1a odst. 1 písm. b) se vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, orgány územních samosprávných celků při výkonu státní správy, a není-li dále stanoveno jinak, na Policii České republiky, Armádu České republiky, Hradní stráž, zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence, jakož i na zdravotní pojišťovny (dále jen „úřad“).
- (2) Působnost veřejného ochránce práv podle § 1a odst. 1 písm. c) se vztahuje na zařízení, kterými se pro účely tohoto zákona rozumí
 - a) zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení anebo zabezpečovací detence,
 - b) další místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí, zejména policejní cely, zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení, nebo
 - c) místa, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě v důsledku závislosti na poskytované péči, zejména zařízení sociálních služeb a jiná zařízení poskytující obdobnou péči, zdravotnická zařízení a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.
- (3) Působnost veřejného ochránce práv podle § 1a odst. 1 písm. d) se vztahuje na všechny orgány veřejné moci, které jsou příslušné k výkonu vyhoštění nebo které se na jeho výkonu podílí.
- (4) Působnost veřejného ochránce práv podle § 1a odst. 1 písm. e) se vztahuje na orgány veřejné moci, které jsou příslušné k provádění prvotního prověřování cizinců a k vedení azylového řízení na hranicích.
- (5) Působnost ochránce práv dětí podle § 1a odst. 2 písm. b) se vztahuje na úřady a dále na orgány územních samosprávných celků, jiné orgány, právnické a fyzické osoby, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.
- (6) Působnost podle § 1a odst. 1 písm. b) a § 1a odst. 2 písm. b) se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky, vládu, Nejvyšší kontrolní úřad, soudy, s výjimkou orgánů státní správy soudů, státní zastupitelství, s výjimkou orgánů státní správy státního zastupitelství, zpravodajské služby a orgány činné v trestním řízení.

§ 1c

- (1) Na ochránce práv dětí se obdobně použijí ustanovení této části o volbě, pozbytí funkce, odvolání z funkce a právním postavení veřejného ochránce práv, ustanovení části druhé o činnosti veřejného ochránce práv, s výjimkou § 21a až 21g, a ustanovení části třetí o zvláštních právech a povinnostech veřejného ochránce práv.
- (2) Na zástupce veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí se obdobně použijí ustanovení této části o volbě, pozbytí funkce, odvolání z funkce a právním postavení veřejného ochránce práv a ustanovení části druhé o činnosti veřejného ochránce práv.

§ 2

- (1) Veřejný ochránce práv je volen Poslaneckou sněmovnou na funkční období 6 let z kandidátů, z nichž 2 kandidáty navrhuje prezident republiky, 2 kandidáty Senát a 2 kandidáty orgán složený z představitelů vysokých škol podle zákona o vysokých školách³). Návrhy shodných kandidátů jsou přípustné. Nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou.
- (2) Veřejným ochráncem práv může být zvolena fyzická osoba, jejíž znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti jsou předpokladem, že bude svoji funkci řádně zastávat, a která
 - a) je státním občanem České republiky,
 - b) je plně svéprávná,
 - c) je bezúhonná,
 - d) nejpozději v den volby dosáhla věku 40 let,
 - e) má ukončené vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu a
 - f) za období předchozích 10 let má nejméně 5 let praxe v oblasti ochrany základních práv a svobod.
- (3) Ochráncem práv dětí může být zvolena fyzická osoba, jejíž znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti jsou předpokladem, že bude svoji funkci řádně zastávat, která splňuje podmínky podle odstavce 2 písm. a) až c) a která
 - a) nejpozději v den volby dosáhla věku 35 let,
 - b) má ukončené vysokoškolské vzdělání získané studiem v magisterském studijním programu v oblasti práva a
 - c) za období předchozích 10 let má nejméně 5 let praxe v oblasti ochrany práv dětí.
- (4) Pro účely hodnocení navržených kandidátů podle odstavce 2 nebo 3 zřídí Poslanecká sněmovna hodnotící komisi složenou nejméně z 9 členů, které jmenuje ze zástupců vědecké a akademické sféry, občanské společnosti, národnostních menšin a dalších společenských skupin s přihlédnutím ke spravedlivému zastoupení mužů a žen.
- (5) V případě jmenování členů hodnotící komise zřizované pro účely hodnocení kandidátů navržených na funkci ochránce práv dětí Poslanecká sněmovna zajistí též zastoupení dětí a organizací zastupujících zájmy dětí v této komisi. Členem hodnotící komise může být dítě, které dosáhlo věku 15 let.
- (6) Součástí hodnoticího řízení je veřejné slyšení kandidátů. Na veřejném slyšení jsou oprávněni klást otázky kandidátům členové hodnotící komise, poslanci a senátoři. Výsledek hodnocení doručí

hodnoticí komise poslancům. Podrobnosti o způsobu hodnocení kandidátů stanoví Poslanecká sněmovna.

§ 2a

- (1) Zástupce veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí zastupuje veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí v plném rozsahu v době jejich nepřítomnosti a v době, kdy není funkce veřejného ochránce práv nebo ochránce práv dětí obsazena. Veřejný ochránce práv ho po vzájemné dohodě pověří výkonem části své působnosti s cílem tento výkon mezi ně rovnoměrně rozdělit, nejpozději však do 30 dnů od vzniku funkce zástupce. Pokud v uvedené lhůtě nedojde ke vzájemné dohodě nebo pokud veřejný ochránce práv pověření odvolá, platí, že zástupce veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí vykonává působnost veřejného ochránce práv podle § 1a odst. 1 písm. a), c) a f) až h).
- (2) Veřejný ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce při výkonu svých působností vzájemně spolupracují, vyměňují si informace a svoji činnost koordinují.

§ 2b

Sídlem veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí je Brno.

§ 3

- (1) Funkce veřejného ochránce práv je neslučitelná s funkcí prezidenta republiky, poslance a senátora, s výkonem funkce soudce, jakož i s jakoukoliv činností ve veřejné správě.
- (2) Výkon funkce veřejného ochránce práv je neslučitelný s jinou výdělečnou činností, s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké, není-li taková činnost na újmu výkonu funkce a její důstojnosti a neohrožuje-li důvěru v nezávislost a nestrannost výkonu funkce.
- (3) Veřejný ochránce práv nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí.
- (4) Po dobu výkonu funkce se veřejný ochránce práv, pokud podléhá branné povinnosti, nepovolává k vojenské činné službě nebo se mu vojenská činná služba přeruší; vojenské cvičení takto zameškané se promíjí.

§ 4

- (1) Veřejný ochránce práv se ujímá výkonu funkce složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny, ne však dříve než dnem následujícím po dni, kdy uplynulo funkční období dosavadního veřejného ochránce práv; do složení slibu nově zvoleného veřejného ochránce práv vykonává jeho působnost veřejný ochránce práv, jehož funkční období skončilo.
- (2) Slib veřejného ochránce práv zní: „Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv.“.
- (3) Nesložil-li veřejný ochránce práv slib do 30 dnů ode dne zvolení nebo složil-li slib s výhradou, hledí se na něj, jako by nebyl zvolen.

§ 5

- (1) Veřejný ochránce práv vykonává svou funkci nezávisle a nestranně.

- (2) Za výkon funkce odpovídá veřejný ochránce práv Poslanecké sněmovně.

§ 6

- (1) Veřejný ochránce práv pozbývá funkci dnem následujícím po dni, kdy
- a) uplynulo jeho funkční období,
 - b) nabyl právní moci rozsudek soudu, kterým byl veřejný ochránce práv odsouzen pro trestný čin,
 - c) přestal splňovat některou z podmínek pro výkon funkce podle § 2 odst. 2 písm. a) nebo b),
 - d) se ujal výkonu funkce uvedené v § 3 odst. 1 nebo vykonává činnost ve veřejné správě, anebo
 - e) předsedovi Poslanecké sněmovny bylo doručeno písemné prohlášení veřejného ochránce práv, že se této funkce vzdává.
- (2) Pozbytí funkce z důvodů uvedených v odstavci 1 vysloví předseda Poslanecké sněmovny a uvědomí o tom písemně osobu, která funkci veřejného ochránce práv pozbyla.
- (3) Vykonává-li veřejný ochránce práv činnost, která je podle § 3 odst. 2 neslučitelná s výkonem jeho funkce, nebo je-li členem politické strany nebo politického hnutí, Poslanecká sněmovna ho z funkce veřejného ochránce práv odvolá a písemně ho o tom vyrozumí; účinky odvolání nastávají dnem doručení písemného vyrozumění.
- (4) O odvolání z funkce uvědomí předseda Poslanecké sněmovny Senát, prezidenta republiky, jakož i veřejnost; o pozbytí funkce uvědomí též Poslaneckou sněmovnu.
- (5) Volba veřejného ochránce práv se koná ve lhůtě počínající šedesátým dnem před uplynutím funkčního období veřejného ochránce práv a končící dnem jeho uplynutí.
- (6) Uvolní-li se funkce veřejného ochránce práv před skončením jeho funkčního období, koná se volba veřejného ochránce práv do 3 měsíců.
- (7) Nebyl-li veřejný ochránce práv ve lhůtě podle odstavce 5 nebo 6 zvolen, koná se nová volba ve lhůtě 3 měsíců.

§ 7

- (1) Veřejného ochránce práv nelze trestně stíhat bez souhlasu Poslanecké sněmovny. Odepře-li Poslanecká sněmovna souhlas, je trestní stíhání veřejného ochránce práv vyloučeno po dobu výkonu působnosti veřejného ochránce práv.
- (2) Veřejný ochránce práv je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu funkce, a to i po ukončení výkonu funkce, pokud zákon nestanoví jinak; stejnou povinnost mají i zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí (dále jen „Kancelář“) (§ 25).
- (3) Povinnosti mlčenlivosti podle odstavce 2 může veřejného ochránce práv nebo zaměstnance Kanceláře z vážných důvodů zprostit předseda Poslanecké sněmovny.
- (4) Státní orgány, včetně orgánů činných v trestním řízení, jsou oprávněny nahlížet do spisů veřejného ochránce práv nebo mu tyto spisy odejmout jen na základě zákona a s jeho souhlasem, a odepře-li jej, se souhlasem předsedy Poslanecké sněmovny.

§ 8

- (1) Funkce veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí je veřejnou funkcí.
- (2) Plat, odchodné, náhrada výdajů a naturální plnění veřejného ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce se řídí zákonem o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu.
- (3) Na veřejného ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce se vztahuje zákoník práce, pokud tento zákon nestanoví jinak.

ČÁST DRUHÁ

ČINNOST VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Vyřizování podnětů a postup při šetření

§ 9

Veřejný ochránce práv jedná

- a) na základě podnětu fyzické nebo právnické osoby (dále jen „podnět“) jemu adresovaného,
- b) na základě podnětu adresovaného poslanci nebo senátorovi, který jej veřejnému ochránci práv postoupil,
- c) na základě podnětu adresovaného některé z komor Parlamentu, která jej veřejnému ochránci práv postoupila, anebo
- d) z vlastní iniciativy.

§ 10

- (1) Každý má právo obrátit se s písemným podnětem na veřejného ochránce práv ve věci, která patří do jeho působnosti podle § 1a odst. 1 písm. b) a § 1a odst. 2 písm. b); podnět lze učinit také ústně do protokolu.
- (2) Každé dítě má právo obrátit se na ochránce práv dětí s podnětem týkajícím se porušení jeho práv přímo i bez vědomí svých zákonných zástupců (dále jen „podnět dítěte“).
- (3) Podnět nesmí být podroben úřední kontrole.
- (4) Podnět nepodléhá poplatku.

§ 10a

- (1) Při komunikaci s dítětem ochránce práv dětí zohlední jeho věk a rozumovou vyspělost.
- (2) Ochránce práv dětí umožní dítěti projevit jeho názor a jeho vyjádření bude věnovat ve svém dalším postupu náležitou pozornost. Dítě má právo hovořit s ochráncem práv dětí bez přítomnosti svých zákonných zástupců.

§ 11

- (1) Podnět musí obsahovat
 - a) vylíčení podstatných okolností věci, včetně sdělení, zda věc byla předložena také jinému státnímu orgánu, popřípadě s jakým výsledkem,
 - b) označení úřadu, popřípadě jméno a příjmení nebo jiné údaje o totožnosti osoby, jíž se podnět týká,
 - c) doklad o tom, že úřad, jehož se podnět týká, byl neúspěšně vyzván k nápravě,
 - d) jméno, příjmení a bydliště, u právnické osoby název, sídlo a osoby oprávněné jejím jménem jednat, toho, kdo podnět podává (dále jen „stěžovatel“).
- (2) Pokud se podnět týká rozhodnutí, stěžovatel přiloží jeho stejnopis.

§ 12

- (1) Veřejný ochránce práv podnět odloží, jestliže věc, které se podnět týká, nespadá do jeho působnosti anebo se netýká osoby, která podnět podala.
- (2) Veřejný ochránce práv může podnět odložit, jestliže
 - a) náležitosti podle § 11 nebyly doplněny ani ve stanovené lhůtě,
 - b) je zjevně neopodstatněný,
 - c) namítané pochybení úřadu nemohlo mít vliv na výsledek postupu úřadu nebo jde o věc nepatrného významu,
 - d) od právní moci rozhodnutí nebo od opatření či události, kterých se podnět týká, uplynula v den doručení podnětu doba delší jednoho roku,
 - e) věc, které se podnět týká, je projednávána soudem nebo již byla soudem rozhodnuta, nebo
 - f) jde o podnět ve věci, která již byla veřejným ochráncem práv přešetřena (§ 17 a 18) a opakovaný podnět nepřináší nové skutečnosti.
- (3) O odložení podnětu a důvodech odložení veřejný ochránce práv vyrozumí stěžovatele, a pokud toto vyrozumění není písemné, poznamená je do spisu.
- (4) Nespadá-li podnět dítěte do působnosti veřejného ochránce práv nebo ochránce práv dětí, ochránce práv dětí podnět odloží, dítě o tom vyrozumí a poučí je o tom, jak může uplatňovat svá práva. Ochránce práv dětí může rovněž postoupit podnět věcně příslušnému orgánu veřejné moci.

§ 13

Je-li podnět podle svého obsahu opravným prostředkem podle předpisů o řízení ve věcech správních nebo soudních, žalobou nebo opravným prostředkem ve správním soudnictví, anebo ústavní stížností, veřejný ochránce práv o tom stěžovatele neprodleně vyrozumí a poučí jej o správném postupu.

§ 14

- (1) Pokud veřejný ochránce práv podnět neodloží (§ 12) nebo nepostupuje podle § 13, zahájí šetření a písemně o tom stěžovatele vyrozumí.
- (2) V případě, že se více podnětů týká téhož předmětu šetření nebo spolu jinak věcně souvisejí a věc se může týkat porušení práv dítěte, ochránce práv dětí zahájí společné šetření, nedohodnou-li se ve-

řejný ochránce práv a ochránce práv dětí jinak; to platí i v případě společného podnětu více stěžovatelů, je-li jedním z nich dítě.

- (3) Provádí-li šetření podle této části ochránce práv dětí, použijí se její ustanovení obdobně na orgány územních samosprávných celků, jiné orgány a právnické a fyzické osoby, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.

§ 15

- (1) Veřejný ochránce práv je oprávněn s vědomím vedoucích úřadů, a to i bez předchozího upozornění, vstupovat do všech prostor úřadů a provádět šetření spočívající v
 - a) nahlížení do spisů a pořizování jejich kopií a obrazových záznamů,
 - b) kladení otázek jednotlivým zaměstnancům úřadů, a to v odůvodněných případech i bez přítomnosti jiných osob,
 - c) rozmluvě s osobami umístěnými v zařízeních, a to bez přítomnosti jiných osob.
- (2) Úřady jsou povinny na žádost veřejného ochránce práv a ve lhůtě jím stanovené
 - a) poskytnout informace a vysvětlení,
 - b) předložit spisy a jiné písemnosti,
 - c) sdělit písemně stanovisko ke skutkovým a právním otázkám,
 - d) provést důkazy, které veřejný ochránce práv navrhne,
 - e) provést úkony dozoru, k nimž jsou podle zákona oprávněny a které veřejný ochránce práv navrhne.
- (3) Veřejný ochránce práv je oprávněn být přítomen při ústním jednání a provádění důkazů úřady a klást přítomným osobám otázky.
- (4) Pro účely postupu podle odstavců 1 až 3 se vůči veřejnému ochránci práv nelze dovolávat povinnosti mlčenlivosti stanovené jiným právním předpisem nebo uložené smlouvou.

§ 16

Všechny státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti povinny poskytovat veřejnému ochránci práv při šetření pomoc, kterou si vyžádá.

§ 17

Jestliže veřejný ochránce práv šetřením nezjistí porušení právních předpisů ani jiná pochybení, písemně o tom vyrozumí stěžovatele i úřad. Nebude-li to v rozporu se zájmy dítěte, ochránce práv dětí může vyrozumět i zákonné zástupce dítěte nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí.

§ 18

- (1) Zjistí-li veřejný ochránce práv šetřením porušení právních předpisů či jiná pochybení, vyzve úřad, aby se k jeho zjištění ve lhůtě 30 dnů vyjádřil.
- (2) Pokud úřad na výzvu podle odstavce 1 sdělí, že provedl nebo provádí opatření k nápravě a veřejný ochránce práv tato opatření shledá dostatečnými, vyrozumí o tom stěžovatele i úřad. Jinak veřejný ochránce práv po obdržení vyjádření nebo marném uplynutí lhůty sdělí písemně své závěrečné sta-

novisko úřadu a stěžovateli; součástí tohoto stanoviska je návrh opatření k nápravě. Ustanovení § 17 věty druhé platí obdobně.

§ 19

Veřejný ochránce práv může navrhnout zejména tato opatření k nápravě:

- a) zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci,
- b) provedení úkonů k odstranění nečinnosti,
- c) zahájení disciplinárního nebo obdobného řízení,
- d) zahájení stíhání pro trestný čin, přešůpek nebo jiný správní delikt,
- e) poskytnutí náhrady škody nebo uplatnění nároku na náhradu škody.

§ 20

- (1) Úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit veřejnému ochránci práv, jaká opatření k nápravě provedl.
- (2) Jestliže úřad povinnost podle odstavce 1 nesplní, nebo jsou-li opatření k nápravě podle názoru veřejného ochránce práv nedostatečná, veřejný ochránce práv
 - a) vyrozumí nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vládu,
 - b) může o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jména a příjmení osob oprávněných jednat jménem úřadu.
- (3) Způsobem uvedeným v odstavci 2 může veřejný ochránce práv postupovat i tehdy, nesplní-li úřad povinnost vyplývající z § 15 a 16.

§ 21

Jedná-li veřejný ochránce práv z vlastní iniciativy, ustanovení § 15 až 20 se použijí obdobně.

Ochrana a prosazování základních práv a svobod

§ 21a

- (1) Veřejný ochránce práv za účelem ochrany a prosazování základních práv a svobod
 - a) systematicky sleduje a hodnotí naplňování základních práv a svobod,
 - b) provádí výzkumy a analýzy v oblasti základních práv a svobod,
 - c) vydává zprávy, stanoviska a doporučení k naplňování základních práv a svobod,
 - d) podporuje naplňování základních práv a svobod a doporučuje opatření ke zlepšení jejich ochrany, včetně doporučení podle § 22 odst. 1,
 - e) podporuje zvyšování povědomí o základních právech a svobodách ve společnosti, včetně vzdělávání v oblasti lidských práv,
 - f) spolupracuje a zajišťuje výměnu informací s příslušnými mezinárodními orgány, které sledují dodržování závazků České republiky vyplývajících z mezinárodních smluv o základních právech a svobodách, a

- g) spolupracuje a zajišťuje výměnu informací s vnitrostátními a zahraničními orgány a osobami působícími v oblasti ochrany základních práv a svobod, včetně zástupců občanské společnosti.
- (2) Při plnění úkolů podle odstavce 1 může veřejný ochránce práv od orgánů veřejné moci požadovat součinnost. Ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) a b), § 15 odst. 2 písm. a) až c) a § 15 odst. 4 se použijí v rozsahu nezbytném k naplnění účelu odstavce 1.
- (3) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle odstavce 2 může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21b

- (1) Veřejný ochránce práv k plnění úkolů podle § 21a odst. 1 zřizuje poradní orgán pro ochranu a prosazování základních práv a svobod. Veřejný ochránce práv seznamuje poradní orgán se svou činností a závěry a konzultuje s ním hlavní směry své budoucí činnosti. Poradní orgán veřejnému ochránci práv zprostředkovává poznatky a zkušenosti s ochranou a prosazováním základních práv a svobod z různých částí společnosti.
- (2) Členy poradního orgánu jmenuje veřejný ochránce práv z odborníků vědecké, akademické a duchovní sféry, zástupců občanské společnosti, národnostních menšin a dalších společenských skupin. Při výběru členů veřejný ochránce práv přihlíží k tomu, aby výsledné složení poradního orgánu odráželo sociální, národnostní, kulturní a regionální rozmanitost obyvatelstva České republiky včetně spravedlivého zastoupení mužů a žen.
- (3) Podrobnosti o organizaci a úkolech poradního orgánu upravuje jeho statut, který vydá veřejný ochránce práv.
- (4) Veřejný ochránce práv je dále oprávněn zřizovat pracovní skupiny ke specifickým tématům a činnostem souvisejícím s plněním úkolů podle § 21a odst. 1.

§ 21c

Návštěvy zařízení a sledování vyhoštění

- (1) Působnost podle § 1a odst. 1 písm. c) vykonává veřejný ochránce práv prostřednictvím systematických návštěv zařízení podle § 1b odst. 2. Pro tyto návštěvy se použijí § 15 odst. 1 písm. a) až c), § 15 odst. 2 písm. a) až c), § 15 odst. 4 a § 16 obdobně.
- (2) Veřejný ochránce práv po návštěvě zařízení nebo po souvisejících návštěvách více zařízení vypracuje zprávu o svých zjištěních. Součástí této zprávy mohou být doporučení nebo návrhy opatření k nápravě.
- (3) Veřejný ochránce práv vyzve zařízení, aby se k jeho zprávě, doporučením nebo návrhům na opatření k nápravě vyjádřilo ve lhůtě stanovené veřejným ochráncem práv. Takto může veřejný ochránce práv vyzvat i zřizovatele zařízení nebo příslušné úřady. Shledá-li veřejný ochránce práv jejich vyjádření dostatečnými, zařízení, popřípadě jeho zřizovatele nebo příslušné úřady o tom vyrozumí. Jinak veřejný ochránce práv po obdržení vyjádření nebo po marném uplynutí lhůty může postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.
- (4) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle § 15 a 16 může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21ca

Sledování prvotního prověřování cizinců, azylového řízení na hranicích a vyhoštění

- (1) Veřejný ochránce práv sleduje dodržování práv v souvislosti s prvotním prověřováním cizinců a vedením azylového řízení na hranicích podle a v rozsahu čl. 10 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356 a čl. 43 odst. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348.
- (2) Veřejný ochránce práv sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a výkon trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody, na který má navázat trest vyhoštění.
- (3) V souvislosti s plněním úkolů podle odstavců 1 a 2 je veřejný ochránce práv oprávněn provádět kontroly na místě a být přítomen všem prováděným úkonům. Pro provádění kontrol na místě se dále použijí § 15 odst. 1 písm. a) až c), § 15 odst. 2 písm. a) až c), § 15 odst. 4 a § 16 obdobně.
- (4) Veřejný ochránce práv po provedení kontroly nebo několika kontrol na místě vypracuje zprávu o svých zjištěních. Součástí této zprávy mohou být doporučení nebo návrhy opatření k nápravě.
- (5) Veřejný ochránce práv vyzve úřady, jejichž postupem se zabýval, aby se k jeho zprávě, doporučením nebo návrhům na opatření k nápravě vyjádřily v jím stanovené lhůtě. Takto může veřejný ochránce práv vyzvat i další příslušné úřady. Shledá-li veřejný ochránce práv jejich vyjádření dostatečnými, příslušné úřady o tom vyrozumí. Jinak veřejný ochránce práv po obdržení vyjádření nebo po marném uplynutí lhůty může postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.
- (6) V případě nesplnění povinnosti součinnosti může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21d

Prosazování práva na rovné zacházení

- (1) Veřejný ochránce práv přispívá k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, víru nebo náboženské vyznání nebo světový názor a za tím účelem
 - a) poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace,
 - b) provádí výzkumy a analýzy v oblasti práva na rovné zacházení,
 - c) vydává zprávy, stanoviska a doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a
 - d) zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými zahraničními a mezinárodními organizacemi.
- (2) Při plnění úkolů podle odstavce 1 může veřejný ochránce práv od orgánů veřejné moci požadovat součinnost. Ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) a b), § 15 odst. 2 písm. a) až c) a § 15 odst. 4 se použijí obdobně.
- (3) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle odstavce 2 může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21e

Prosazování práva na volný pohyb občanů Evropské unie

- (1) Veřejný ochránce práv za účelem naplňování práva na volný pohyb občanů Evropské unie v souladu s přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím volný pohyb pracovníků¹⁾
 - a) poskytuje metodickou pomoc občanům Evropské unie při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodů diskriminace,
 - b) provádí průzkumy a analýzy výkonu práva na volný pohyb občanů Evropské unie,
 - c) vydává zprávy, stanoviska a doporučení k otázkám souvisejícím s naplňováním práv občanů Evropské unie,
 - d) zveřejňuje aktuální informace o právech občanů Evropské unie v českém jazyce a alespoň jednom dalším úředním jazyce Evropské unie a
 - e) zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými národními, zahraničními a mezinárodními organizacemi.
- (2) Úkoly podle odstavce 1 vykonává veřejný ochránce práv i ve věcech práva na volný pohyb těch občanů Evropské unie, na které se nevztahuje přímo použitelný předpis Evropské unie upravující volný pohyb pracovníků.
- (3) Při plnění úkolů podle odstavce 1 může veřejný ochránce práv od orgánů veřejné moci požadovat součinnost. Ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) a b), § 15 odst. 2 písm. a) až c) a § 15 odst. 4 se použijí obdobně.
- (4) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle odstavce 3 může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

Ochrana a prosazování práv osob se zdravotním postižením

§ 21f

- (1) Veřejný ochránce práv za účelem ochrany a prosazování práv osob se zdravotním postižením vyplývajících z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením²⁾ plní obdobné úkoly jako podle § 21a odst. 1.
- (2) Při plnění úkolů podle odstavce 1 může veřejný ochránce práv požadovat součinnost od orgánů veřejné moci a zařízení podle § 1b odst. 2 a dalších zařízení, která poskytují služby lidem s postižením, zejména zařízení sociálních služeb, zdravotnická zařízení, školská zařízení a školy, včetně vysokých škol. Ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) až c), § 15 odst. 2 písm. a) až c) a § 15 odst. 4 se použijí obdobně.
- (3) Zaměstnavatelé na chráněném trhu práce jsou povinni veřejnému ochránci práv při plnění úkolů podle odstavce 1 pouze poskytovat informace o své činnosti v souvislosti s ochranou práv osob se zdravotním postižením na jeho žádost v míře přiměřené svým poměrům.
- (4) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle odstavce 2 může veřejný ochránce práv postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21g

- (1) Veřejný ochránce práv při plnění úkolů podle § 21f odst. 1 spolupracuje s osobami se zdravotním postižením a nevládními neziskovými právníckými osobami hájícími jejich práva a zájmy. Za tímto účelem zřizuje poradní orgán.
- (2) Členy poradního orgánu podle odstavce 1 jsou osoby se zdravotním postižením a osoby hájící jejich práva a zájmy. Členy poradního orgánu jmenuje veřejný ochránce práv po projednání s právníckými osobami sdružující osoby se zdravotním postižením. Podrobnosti o organizaci a úkolech poradního orgánu upravuje jeho statut, který vydá veřejný ochránce práv.
- (3) Veřejný ochránce práv je dále oprávněn zřizovat pracovní skupiny ke specifickým tématům a aktivitám souvisejícím s plněním úkolů podle § 21f odst. 1.

Ochrana a prosazování práv dítěte

§ 21h

- (1) Ochránce práv dětí za účelem ochrany a prosazování práv dítěte vyplývajících zejména z Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu, plní obdobné úkoly jako veřejný ochránce práv podle § 21a odst. 1.
- (2) Oznámení orgánů veřejné moci, osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany, škol a školských zařízení, poskytovatelů zdravotních a sociálních služeb, dalších zařízení určených pro děti nebo oznámení jejich zaměstnanců o porušování práv dítěte není porušením mlčenlivosti podle jiného právního předpisu.
- (3) Při plnění úkolů podle odstavce 1 může ochránce práv dětí požadovat součinnost od orgánů veřejné moci, zařízení podle § 1b odst. 2, škol a školských zařízení, jakož i dalších zařízení určených pro děti. Ustanovení § 15 odst. 1 písm. a) až c), § 15 odst. 2 písm. a) až c) a § 15 odst. 4 se použijí obdobně.
- (4) V případě nesplnění povinnosti součinnosti podle odstavce 4 může ochránce práv dětí postupovat obdobně podle § 20 odst. 2.

§ 21i

- (1) Ochránce práv dětí při plnění úkolů podle § 21h odst. 1 spolupracuje s dětmi a právníckými osobami hájícími jejich práva a za tímto účelem zřizuje poradní orgán.
- (2) Členy poradního orgánu mohou být jmenovány děti ve věku od 12 do 18 let. Jeho členy mohou být nejdéle do dovršení věku 21 let. Členy poradního orgánu jmenuje ochránce práv dětí po projednání s nevládními neziskovými právníckými osobami sdružujícími nebo hájícími děti a mládež. Podrobnosti o organizaci a úkolech poradního orgánu upravuje jeho statut, který vydá ochránce práv dětí.
- (3) Ochránce práv dětí je dále oprávněn zřizovat pracovní skupiny k specifickým tématům souvisejícím s plněním úkolů podle § 21h odst. 1, jejichž členy mohou být děti a osoby hájící jejich práva.

ČÁST TŘETÍ

ZVLÁŠTNÍ OPRAVNĚNÍ A POVINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

§ 22

- (1) Veřejný ochránce práv je oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu a ratifikaci mezinárodní smlouvy upravující práva a povinnosti osob. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a vládě, jde-li o zákon, mezinárodní smlouvu upravující práva a povinnosti osob anebo nařízení nebo usnesení vlády. Veřejný ochránce práv je rovněž oprávněn vyjadřovat se k materiálům předkládaným vládě, pokud byly předloženy do připomínkového řízení a dotýkají se jeho působnosti.
- (2) Úřad je povinen své stanovisko k doporučení podle odstavce 1 věty první sdělit veřejnému ochránci práv do 60 dnů ode dne jeho doručení. Ustanovení § 20 odst. 2 platí obdobně.
- (3) Veřejný ochránce práv je oprávněn podávat návrhy a účastnit se soudních řízení před Ústavním soudem, kárným soudem a obecnými soudy v zákonem stanovených případech.
- (4) Veřejný ochránce práv je oprávněn navrhopat přisedící k zápisu do seznamu přisedících pro řízení ve věcech soudních exekutorů podle zákona upravujícího řízení ve věcech soudních exekutorů; ustanovení § 1c odst. 1 se nepoužije.

§ 23

- (1) Veřejný ochránce práv podává každoročně do 31. března kalendářního roku Poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok. Zprávu současně zasílá na vědomí Senátu, prezidentu republiky, předsedovi vlády, ministerstvům a jiným ústředním správním úřadům, orgánu složenému z představitelů vysokých škol³⁾, popřípadě dalším orgánům veřejné moci podle uvážení veřejného ochránce práv, a současně ji vhodným způsobem uveřejňuje.
- (2) Veřejný ochránce práv soustavně seznamuje veřejnost se svou činností podle tohoto zákona a s poznatky, které z jeho činnosti vyplynuly. Zprávy z návštěv zařízení, zprávy ze sledování vyhoštění včetně obdržených vyjádření a vybrané zprávy o ukončených šetřeních v jednotlivých věcech veřejný ochránce práv vhodným způsobem zveřejňuje; § 20 odst. 2 písm. b) platí obdobně.

§ 24

- (1) Veřejný ochránce práv Poslanecké sněmovně předkládá
 - a) nejméně jednou za 3 měsíce informaci o své činnosti,
 - b) zprávu o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20,
 - c) doporučení podle § 22, pokud jde o právní předpisy nebo ratifikaci mezinárodní smlouvy upravující práva a povinnosti osob.
- (2) Poslanecká sněmovna projednává zprávy a informace předložené veřejným ochráncem práv.
- (3) Veřejný ochránce práv je oprávněn zúčastnit se schůze Poslanecké sněmovny a jejího orgánu, jedná-li se o věcech týkajících se jeho působnosti, i když schůze nebo její část byla prohlášena za neveřejnou. Požádá-li o slovo, bude mu uděleno.

ČÁST ČTVRTÁ

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 25

- (1) Kancelář plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti veřejného ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce. Kancelář je organizační složkou státu.
- (2) V čele Kanceláře stojí vedoucí Kanceláře. Vedoucího Kanceláře jmenuje a odvolává veřejný ochránce práv po projednání s ochráncem práv dětí a s jejich zástupcem.
- (3) Podrobnosti o organizaci a úkolech Kanceláře, o koordinaci, vzájemné součinnosti a řešení sporů při plnění úkolů vyplývajících z působnosti stanovené tímto zákonem, jakož i o podílu ochránce práv dětí na řízení Kanceláře upravuje statut, který vydá veřejný ochránce práv po projednání s ochráncem práv dětí a s jejich zástupcem.
- (4) Veřejnému ochránci práv mohou být pro plnění úkolů při výkonu jeho působnosti jmenováni asistenti.
- (5) Pracovní poměr asistenta vzniká jmenováním a řídí se zákoníkem práce, pokud tento zákon nestanoví jinak. Asistenta jmenuje a odvolává vedoucí Kanceláře na základě návrhu veřejného ochránce práv.
- (6) Asistentem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole a který vykonal přípravnou praxi v Kanceláři po dobu nejméně 12 měsíců. Podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, pokud se na něj nehledí, jako by odsouzen nebyl.
- (7) Veřejný ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce mohou pověřit zaměstnance Kanceláře plněním úkolů při výkonu jim svěřené působnosti.
- (8) Vyžaduje-li plnění úkolu odborné znalosti, které zaměstnanci Kanceláře nemají, může veřejný ochránce práv, ochránce práv dětí a jejich zástupce pověřit jinou vhodnou fyzickou osobu, aby se se zaměstnancem Kanceláře podílela na úkonu, ke kterému nemají zaměstnanci Kanceláře odborné znalosti. Ustanovení § 7 odst. 2 a 3 platí obdobně.

§ 26

Výdaje na činnost veřejného ochránce práv, ochránce práv dětí, jejich zástupce a Kanceláře jsou hrazeny ze samostatné kapitoly státního rozpočtu.

§ 27

- (1) Platové poměry zaměstnanců Kanceláře se řídí právními předpisy o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.
- (2) Členové poradního orgánu podle § 21b, 21g a 21i, popřípadě jejich zákonní zástupci mají nárok v souvislosti s jejich účastí na jednání poradního orgánu na úhradu cestovních nákladů, a to ve výši a za podmínek stanovených pro zaměstnance v pracovním poměru, s tím, že za pravidelné pracoviště se pro tyto účely považuje bydliště člena poradního orgánu nebo zákonného zástupce.
- (3) Náklady na služby osobní asistence a průvodcovské nebo tlumočnické služby spojené s výkonem funkce člena poradního orgánu jsou hrazeny z rozpočtu Kanceláře.

§ 28

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti šedesátým dnem po jeho vyhlášení.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

-
- ¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (kodifikované znění), v platném znění.
Čl. 4 a čl. 7 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/54/EU ze dne 16. dubna 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem.
- ²⁾ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.
- ²⁾ Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášená pod č. 10/2010 Sb. m. s.
- ³⁾ § 92 odst. 1 písm. b) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.
- ⁵⁾ Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- ¹²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356 ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817.
- ¹³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348 ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU.